

szorgalom különböző alkotásaival, a múlt századok változatos folyamatával és a dolgok változásaival együtt." Egy olyan tudós és nagy pedagógus adta ezeket a tanácsokat a beszükkült látásmódú, provinciális műveltségű magyar nemességnek, aki a Föld két féltekéjét ugyanazon emberi világ szerves részeként tekintette, és „sub specie Orbis Terrarum” vetette fel a műveltség hordozói előtt álló feladatokat. Igaz ugyan, hogy Amerika mint antitézis, mint a barbárság világa passzív és alárendelt szerepet kapott ebben a koncepcióban, de éppen ezzel adott ösztönzést COMEN-

IUS egyetemes célkitűzéseire, széles, az egész emberiséget átölelő terveihez.

Az évforduló alkalmából, 1970. november 26-án lelepték le PÁTZAY PÁL Kossuth-díjas szobrászművész Comenius-szobrát a sárospataki Tanítóképző Intézet diszkerájében, amelyen a Magyar Tudományos Akadémia koszorúját MÁTRAI LÁSZLÓ akadémikus, a II. osztály elnöke és FÖLDES ÉVA, az MTA Pedagógiai Bizottságának elnöke helyezte el.

MÉSZÁROS ISTVÁN

GÖRÖG NYELVŰ PESTI COMENIUS-NYOMTATVÁNY

A Comenius-évforduló alkalmából egy régi igényt kielégítő, fontos kiadványt jelentetett meg az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum „Comenius Magyarországon kiadott műveinek lelőhely-bibliográfiája” címmel, melynek anyagát BERLÁSZ PIROSKA és HORÁNSZKY NÁNDOR gyűjtötte össze, KONDOR IMRE irányításával, ő szerkesztette a szép kiállítású kötetet is. A kiadvány jó segítség a neveléstörténeti kutatóknak: pontosan megtudható belőle, hogy hol, melyik könyvtárban vagy gyűjtőhelyen található meg a keresett COMENIUS-mű eredeti példányát. S emellett nemcsak 159 COMENIUS-mű, illetőleg kiadás-variáns pontos címléírása található a kötetben, hanem 35 képtábla is, főként a címlapok jól olvasható, tipográfiai kivitelezésükben is gyönyörköd-tető képével.

De a további méltatás helyett inkább máris alkalmazzuk a gyakorlatban ezt a praktikus segédkönyvet. A kötet munkatársai első ízben adtak hírt egy olyan *Orbis Pictus*-ról, amely újjörög és német nyelven hozza COMENIUS eredeti szövegét, képek nélkül (97. szám, 24. sz. kép). A kötet címe: 'ONOMΑΣΤΙΚΩΝ περὶ τοῦ παντός 'ΙΩΑΝΝΟΥ 'ΑΜΟΣΕΟΥ ΚΟΜΕΝΙΟΥ. Címlapja újjörög nyelvű. A kötet egyetlen ismert példányát a pannoni-főapátsági könyvtárban őrzik.

Ez a világviszonylatban is ritka COMENIUS-unikum 1806-ban jelent meg Pesten, TRATTNER MÁTYÁS nyomdájában. Kinek volt ekkor Pesten egy ilyen nyelv-összeállítású *Orbis Pictus*-ra szüksége? FÜVES ÖDÖN e számunkban közölt tanulmánya oldja meg a kérdést: a pesti görög-román iskola tanulóinak. A címlap szövegében ismert nevet találunk: ANTHIMOSZ PAPANASZ hierodiákon fordította latinból görög-re COMENIUS szövegét. A fordítóról azt is megtudjuk a címlapról, hogy a thesszáliai Trikkéből való, a kézirat elkészítésének idején tanító volt „Pannónia szabad városában”, Pesten, a görögök új kolóniájának („Neophytos”) iskolájában. Magát a könyvet „a Neophytosban lakó görögök közül a kereskedésben nagy érdemeket szerzett úrnak, a makedón Sztalka Jánosnak, bőkezű költéségén” jelentették meg.

ANTHIMOSZ hierodiákonról FÜVES ÖDÖN kuttatta ki, hogy 1806. június 15-én a pesti görög iskola „felső” tagozatának tanárául hívták meg. Ezekben az években nyilván hazánkban tartózkodott. De mivel nem tette le az előírt állami hűségesküt, ezért a Helytartótanács 1807. május 8-án kiutasította az országból. Műve azonban ekkor már a pesti görög-román iskola tanulóinak kezében volt.

M. I.

GASTON MIALARET ELŐADÁSA

Az MTA Pedagógiai Bizottságának meghívására egy hetet töltött Budapesten GASTON MIALARET professzor, a kanadai *Université du Québec à Trois-Rivières* tanára. Megismerkedett több fővárosi neveléstudományi kutató-

hely munkájával, 1970. december 18-án pedig előadást tartott a Magyar Tudományos Akadémián „A pedagógiai kutatások metodológiája” címmel, a Pedagógiai Bizottság kibővített ülése keretében.